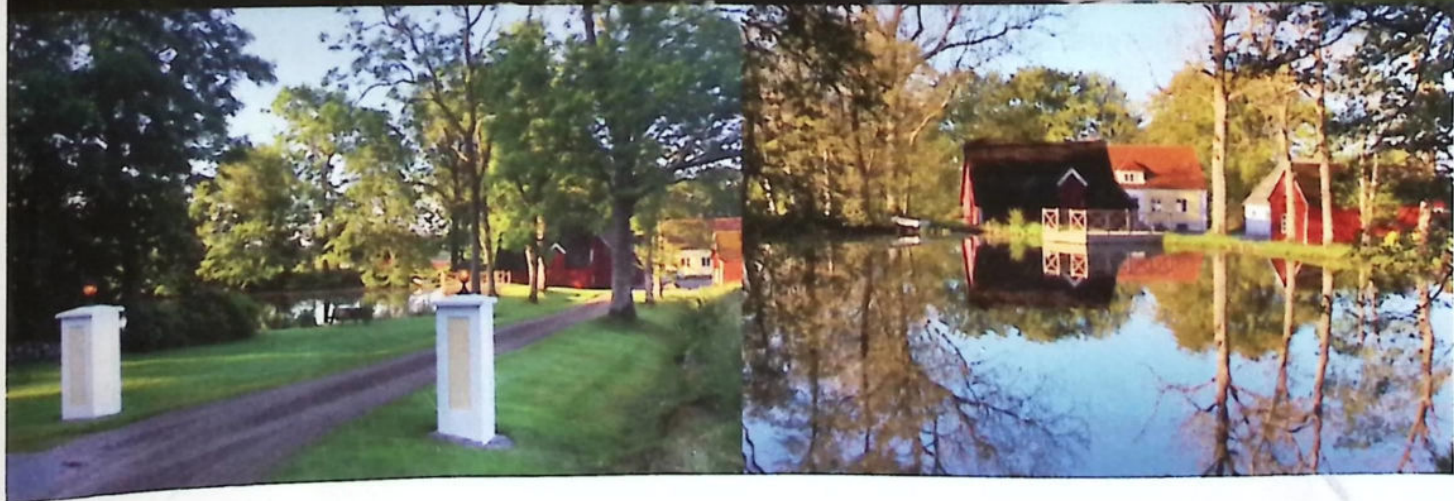

Hårderups posten

Nr 49 — November 2019
50 kr.

*Starrarps kvarn är en av de gårdar vars historia nu
finns på frenningeboken.se.*

FRENNINGEBOKEN.SE

- Text Bertil Persson, Härderupshult, Omslagsfoto: Erik Bertilsson, Starrarps kvarn -

Föreningen Frenningeboken har givit ut fyra böcker. Frenninge sockens historia, 1987. Mollerödsgården med Pehr Jönssons dagbok 1855-56, 1991. Frenninge socken i ord och bild genom 100 år, 1995. Och Liv och leverne i Frenninge socken, 2009.

Nu har vi startat en hemsida som heter Frenningeboken.se Denna hemsida har öppnat enorma möjligheter att samla stora mängder hembygdsmaterial på ett ställe. Det går också att ändra, dra ifrån och lägga till texter och bilder hela tiden.

Vi har framförallt en vision om att beskriva varje fastighets historia. Det handlar om närmare 2000 fastigheter inom Frenninge socken. Stora såväl som små. De flesta fastighetsbeteckningar är inaktuella, men har historisk betydelse när man vill följa utvecklingen på respektive fastighet. Fastigheter har bildats, styckats upp, slagits samman osv. Vissa är eller har varit bebyggda, andra inte. Vi utgår från skiftesreformerna i respektive byar runt 1830. Det var då fastighetsgränserna stakades ut och markerades på karta och deras historia började.

Det viktigaste på en fastighet är dess människor. De som bott och verkat där. Ägarförteckningen har därför en central roll i beskrivningen. I denna finns en automatik inbyggd, som gör att du som användare kan klicka på en ägare och komma direkt till en beskrivning av ägarens/ägarnas familjeförhållande. Naturligtvis i den mån dessa uppgifter finns inlagda i vår databas. Arbetet har påbörjats under året och det saknas därför ännu mycket uppgifter.

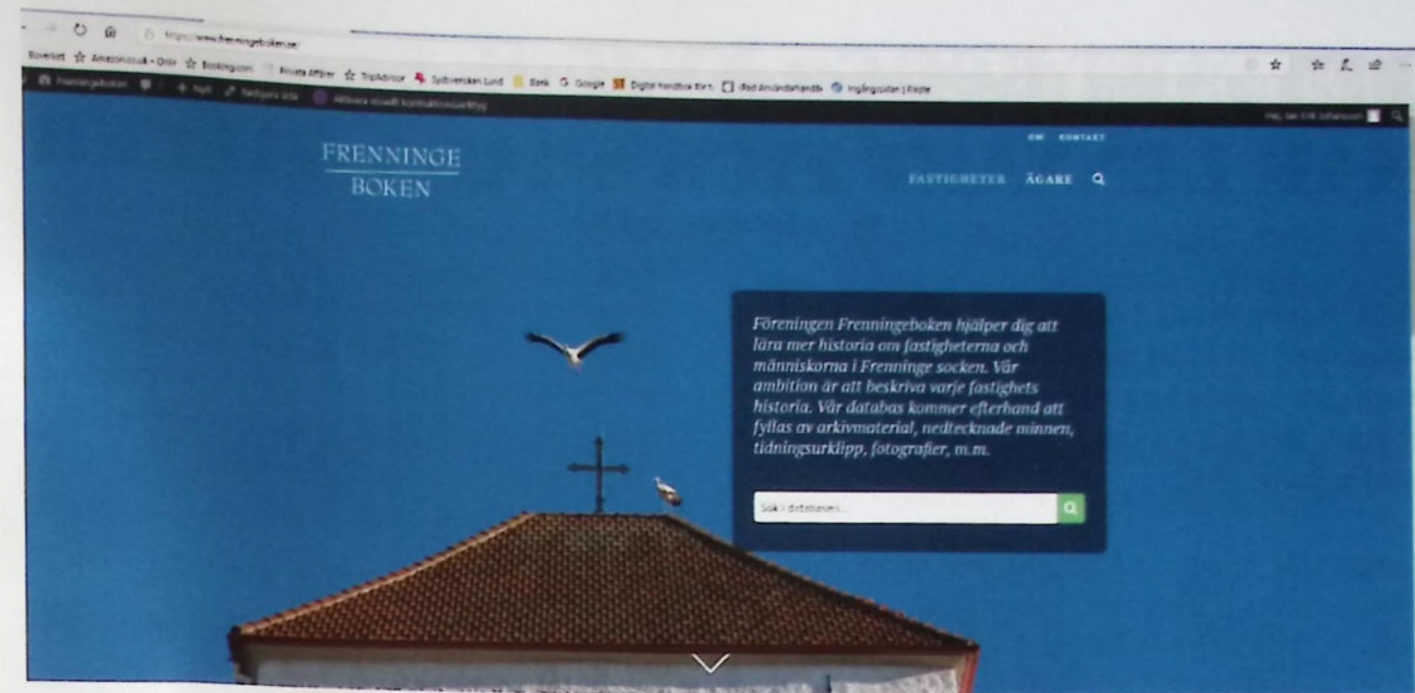
Vi publicerar två typer av uppgifter. Dels offentligt arkivmaterial och dels lokalt material. Till

den förstnämnda gruppen hör framförallt kyrkoarkiv, lantmäteriarkiv, tidningsarkiv och liknande, som numera i de flesta fall är tillgängligt på Internet. Till den andra gruppen hör allt lokalt material. Texter, brev, protokoll, intyg, bilder m.m. Här tillkommer hela tiden nytt material. Framförallt bidrar Starrarpsgruppen, som samlar och skriver ner hågkomster från bygden. Oftast fragmentariskt och utan ambition att göra fulländade beskrivningar av fastigheter och människor. Liknande arbete har påbörjats i Vallarum.

Att beskriva alla fastigheters historia är i sig en övermäktig uppgift och vi lär aldrig komma i mål. Det är heller inte meningen, utan vi har framförallt öppnat för möjligheten. Vi som verkar i vår tid gör så gott vi kan och sen får andra fortsätta efter oss. Historien fortsätter hela tiden. Detta ska vara ett ständigt pågående arbete.

Vi hoppas att tillsammans med alla hembygdsälskare bygga en hemsida, som blir både intressant och trevlig. Vi vill öka kunskaperna om frenningebygdens historia. Vi räknar med intresse från de som nu bor i bygden, de som har bott här eller har anknytning och inte minst från släktforskare, som här kan finna fler uppgifter om sina släktingar.

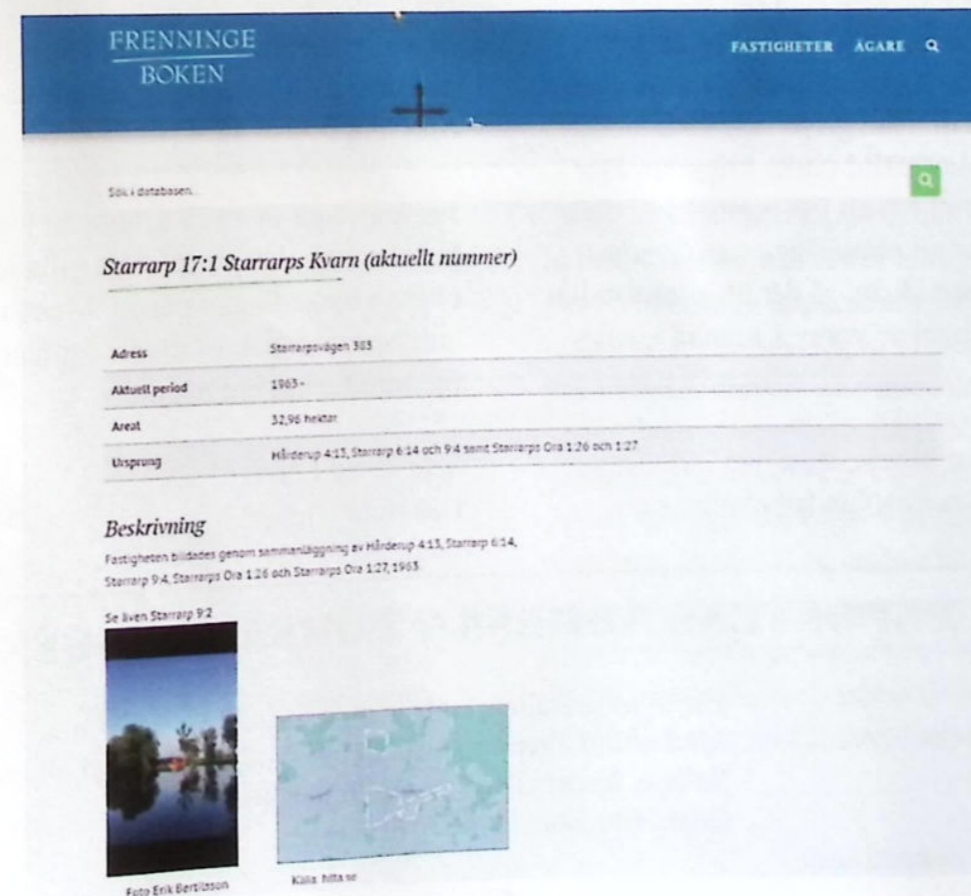
Ni är hjärtligt välkomna att besöka vår hemsida, Frenningeboken.se Vi vill ha allmänhetens hjälp med att rätta fel, förbättra formuleringar, bidra med kompletterande fakta, ge oss ytterligare beskrivningar, bilder, urklipp m.m, som kan bredda bilden av de fastigheter, de människor vi vill beskriva. Vi vill även ha synpunkter och förslag, som kan förbättra hemsidan och dess funktioner. Kontakterna sker direkt via hemsidan. På startsidan finns en knapp som heter Kontakt. Där kommer ni till mailformuläret. Skriv där! Hjärtligt välkomna!

Detta är Frenningeboken.se startsidan. Om ni skriver in t.ex. Starrarps kvarn i sökrutan, så får ni flera förslag. Klicka lämpligen på det aktuella fastighetsnumret 17:1, så kommer ni till Starrarps kvarn. Väl där ska ni titta på fastighetens "Ursprung" för att leta efter mer historia om denna gård. Starrarps kvarn har nämligen, liksom alla andra fastigheter, haft olika fastighetsbeteckningar under olika perioder framförallt p.g.a. att arealer lagts till eller avstyckats.

Tips! Starrarpsgruppen kan beskrivas som en lokalhistorisk studiecirkel. Medlemmarna har skiftat

under de cirka fem år gruppen arbetat. Hågkomsterna skrivs ner av gruppens sekreterare Monica Strömbäck, som har sina rötter i Starrarp. Därefter justeras de av gruppen och nagelfars ytterligare före publicering av undertecknad i egenskap av ansvarig utgivare för hemsidan. Starrarpsgruppen har ett speciellt focus på komiska episoder. Otto Nilsson i Tregubbahuset har på sin tid bidragit med åtskilligt i den vägen. Det finns två ställen i Starrarp där det mesta hände, nämligen Tregubbahuset och Starrarps affär. Sök på Tregubbahuset respektive Starrarp 7:6. Garanterat trevlig läsning!

LENNART BORG - EN IDOL NÄR LENNART FICK SKAKA GALLER

- Text Anders Söberg, Bjälkhult. -

Alla vi som kände Lennart vet att han var noga med att hålla sig inom lagens gränser, möjligen kunde han vara lite i gråzonen ibland. Det jag nu ska berätta utspelades i maj månad 1942.

Lennart låg inkallad på beredskapen under andra världskriget i Karlskrona. Vintern hade varit lång, mycket kall och snörik. Nu bar det sig så att ett ambuleringstivoli hade kommit till stan och Lennart hade oturligt vakten mellan kl. 7 och 12 den lördagskvällen. Ja, det var ju inget annat att göra än att lyda order. Tivolit var så nära regementet att musiken och skratten hördes. När klockan var nära 9 härdade Lennart inte ut längre, ställde bössan i vaktkuren och tog olovlig permis och smet till tivolit i stället.

Nu bar det sig inte bättre än att det blev kontroll på kvällen och Lennart var inte på sin post och det blev stort rabalder. Bössan stod ju ensam i kuren, eftersökningar började omedelbart. Detta var ju under brinnande krig runt om oss. Dom började utav någon konstig anledning att göra razzia på tivolit, där Lennart hittades rätt omgående vid skjutbanan. Han greps och förflyttades till arresten och blev ställd under krigsrätt. Där blev han informerad om att det normala straffet i ett sådant fall var arkebusering, men Sverige befann sig ändå inte i krig, så det blev omvandlat till 3 månaders fängelse, varav 1 månad i isole-ringscell.

Enda sällskapet var bibeln, som han läste från pärm till pärm. Han försökte framhålla, som

förmildrande omständighet, att han besökt tivolit för att öva upp träffsäkerheten på skjutbanan, men det hjälpte föga och nu kom nästa problem. Han skulle ju ha muckat 1 juni, men nu fick han ju bli kvar till in i augusti. Så Olga med dottern Ulla fick vänta, men som Lennart sa: "Ju kärare blev ju återseendet."

När han väl kommit hem var det dags för tröskningen. Han var med på tröskverket på höstarna, ibland ända in till jul vissa år. Lennart var förste säckbärare, ett jobb som han trivdes med. Säckarna vägde ofta över 100 kg, speciellt om det var vete och råg i och de skulle bäras upp för branta trappor. Jag frågade om varför han trivdes så bra med det? Det var ju tyngsta jobbet på tröskan. Jo, sa han, det var så, att eftersom det var så styft arbete, så stod det på många ställen, dock inte alla, en 37-a ovanför trappan. Den var extra tilldelning till den som bar säck.

Ja, nu har jag bidragit med några berättelser om Lennart. Jag är säker på att det finns många liknande berättelser om honom. Alla kanske inte passar sig för tryck, men det mesta är ganska oskyldigt.

Jag kan säga så mycket, som att jag hörde aldrig honom uttrycka, att han inte gillade en person eller pratade illa om någon. Men jag lärde mig att läsa hans ansiktsuttryck, att han tyckte kanske lite mindre bra om någon.

Vila i Frid Lennart!
Ditt minne lever!

HÄRDERUPSPOSTENS ADRESS O FÖRSÄLJNINGSTÄLLE

Bertil Persson
Starrarpsvägen 266-29
275 68 Vollsjö.
Tel. 070-6016130
Mail: bertilihultet@hotmail.com

Försäljningsställen: Sune Sörenssons Bil, Starrarps ora,
Thuleslund, Frenninge. ICA-Nära Vollsjö, Blomster Shopen,
Vollsjö, Anders Färg, Sjöbo, Önnköps Livs,
Gösta Hansson, Hörby, 0705544125.

OLIKA FALLER ÖDETS LOTTER

- Text Christer Nilsson. -

Kring sekelskiftet 1700-1800 var Nils Mårtensson åbo på Skatterusthålet Hårderup nr 6. Han var född på gården 10 januari 1744 och gift med Ingar Pärsson, född 12 april 1756 på granngården Hårderup nr 2. De fick 8 barn. Det första var sonen Mårten som föddes julafton 1775 och ärvde farfar Mårten Månssons förnamn. Sonen Pehr kom 16 maj 1787 som nummer fem i barnaskaran och Nils som nummer sju den 12 januari 1794.

Som så ofta var fallet, fick barnen, sedan de kommit upp i åldern, tjäna som dräng eller piga på andra gårdar i eller utanför byn. Så var också fallet med Nils och Ingars barn. Därefter blev det som regel den äldste sonens roll att ta över gården föräldrarna lämnade efter sig. Hårderups gårdar var uppdelade i flera mantal och bl.a. därför, bodde som regel flera familjer i respektive gård. Hårderup nr 6 var inget undantag. Sonen Mårten gifte sig 1810 med Elna Jönsdotter och fick ta över en del av gården. Senare, efter att sonen Nils år 1816 gift sig med Ingar Olsdotter, står han som ägare till en annan del.

Ingar Olsdotters barndom i Omsed och hur hon blev föräldralös har för övrigt beskrivits i boken "Ola Ols Ingar" av Berit Anderberg. Nils och Ingar levde ett, vad det tycks, lyckligt liv på Hårderup nr 6 fram till 1833 då Ingar den 12 juni avled "af barnsbörd" Barnet var en dödfödd dotter. Det skulle ha blivit Nils och Ingars åttonde barn.

Mellanbrodern Pehr fick, trots att han var äldre än Nils, inte ta över någon del av föräldragården, utan blev tvungen att söka sin framtid på annat sätt. I mitten av 1810-talet tjänade han som dräng i Västerstad socken. Vid ett besök i hembyn stötte han på pigan Boel Hansdotter och de fattade tycke för varandra. En sak, som kanske stack i familjens ögon, var att Boel hade ett "oäkta" barn, sonen Hans, som hon fött den 18 januari 1814.

Boel var själv född den 14 januari 1790 i Sjörröd, Stoby socken. Hon hade arbetat som piga på Hovdala gård, som vid den tiden bl.a. hyste militärer. Tydligt var hon inte välkommen att föda sitt barn hemma utan carabinieri Sven Leyon, också född i Stoby men numera med sin hustru boende i Hårderup nr 9, tog hand om henne.

Boel och Pehr gifte sig den 17 mars 1819 och bosatte sig som inhysningsfolk på Hårderup nr 9. Pehr anges i kyrkboken vara "Tjenst Dräng". Åren 1819-1830 fick de här sex barn tillsammans: Kjerstina (f 1819), Nils (f 1822), Sven (f 1824, d 1824), Karna (f 1825), Jöns (f 1828) och Sven (f 1830).

Livet i byn gick sin gilla gång. Den nya tiden gjorde sitt intåg genom att förhandlingarna om Laga skifte påbörjades i mars 1831. De första mötena hölls under våren detta år och man började dra upp riktlinjerna för byn skiftning och utflyttningar. Allt fick emellertid ett abrupt avbrott av Den Stora Branden torsdagen den 19 maj 1831.

I Post- och inrikes tidningar, 1831-05-30, sidan 1, kunde man läsa:

"Enligt nu inlupen rapport, har jemväl sistl. Torsdag, kl. 4 e.m., under häftig blåst, af okänd orsak, eldswåda uppkommit å Pistolsmedsbo-stället N:o 7 Hårderup, af Frenninge Socken och Färs Härad, derwid icke allenast detta Hemmans, utan äfwen KronoRusthålets N:8 1-6:del och Hofsmedsbostället N:o 9 2-3:dels mantal derstädes åbyggnader blifwit af lågorna med sådan hastighet förtärda, att endast högst obetydligt kunnat räddas och icke ens alla kreaturen. 46 personer hafwa genom denna olyckshändelse blifwit huswille, och sakna både kläder, föda och utsäde till den dertill beredda jorden."

Genom att studera en karta över byn kan man lätt föreställa sig hur branden spreds. Det är inte ovanligt med kraftig ostlig vind, kombinerad med torr väderlek, vid den här årstiden. Sedan branden hade utbrutit i Pistolsmedsbostället, nr 7 har gnistor flugit över till de båda väster om liggande gårdarna, nr 8 och 9, och satt eld på halmtaken. Inom några minuter stod också dessa gårdar i ljusan låga.

Folket i husen fick snabbt rädda sig ut för att klara livhanken. Någon längre tid för att rädda bohaget stod inte till buds. Pehr Nilsson och Boel Hansdotter samt deras 6 barn var därefter bland de husvillan. De hade dock klarat sig med livet i behåll. Värre gick det för pigan Karna. Prästen skriver i Fränninge sockens Död- och begravningsbok 1831:

”Pigan Karna Nilsson dödde af olyckshändelse den 20 Maji derigenom att hon dagen förut hade vid en i Hårderup varande vådeld, då hon ville berga hvad litet hon hade, blifvit jämmerligen af

lågorna medfaren. – Hon begravdes den 23 derpå följande Annandag Pingst och var 25 år och 2½ månad gammal. För eld och våda bevara oss Milde Herre Gud!”

De bostadslösa 46 personerna fick försöka hysa in sig i byns övriga gårdar eller hitta husrum i angränsande byar. Man tycker att Pehr Nilsson med familj borde kunnat beredas plats hos bröderna på Hårderup 6. Av någon anledning var så inte fallet, utan familjen flyttade till Vollsjö nr 26. Pehr står i mantalslängden antecknad som inhyses och man kan anta att han, åtminstone tidvis, arbetade på gården. Här föddes också dottern Hanna.

Laga skiftesförhandlingarna fortsatte och Nils Nilsson tilldelades, med utflyttningskyldighet, hemmanet Hårderup nr 6:2 samtidigt som Mårten Nilsson tilldelades hemmanet Hårderup nr 6:3. Det noteras i protokollet från skiftesförhandlingarna, liksom i mantalslängden och husförhörslängden, att husen på gårdarna Hårderup 7, 8 och 9 hade brunnit ner. Detta framgår också av den uppgjorda kartan där bara Hårderup nr 1-6 redovisas.

Hårderups by på 1700-talet. Gårdarna nr 1-9 återfinns från höger till vänster.

Karta över Hårderups by uppgjord i samband med Laga skifte 1831-1832. Vägen mot Bjälkhult går norrut ungefär mitt i kartans överdel. Inga byggnader finns redovisade för gårdarna nr 7-9.

Bröderna Mårten och Nils fortsatte alltså som bönder och rusthållare i Hårderup. Nils gifte om sig med Ingar Isaksdotter den 2 januari 1834 efter det att hans första hustru, Ingar Olsdotter, avlidit året innan. Vidare var deras syster Karna Nilsson sedan den 30 december 1812 gift med Jöns Persson på Hårderup nr 4 och bosatt där.

För Pehr och Boel fortsatte eländet. Ekonomin förefaller ha gått i kras. Kontakten med övriga familjen i Hårderup verkar inte ha varit den bästa. Familjen flyttar runt i närbelägna byar.

I Fränninges husförhörslängd 1836-1839 finns familjen (Pehr och Boel samt de fyra yngsta barnen) upptagen som boende i Vallarum. Prästen tycks dock ha varit tveksam om de egentligen inte skulle stå i obefintlighetsregistret och har dessutom antecknat att de är ”bakefter med hyran”. I samma husförhörslängd förekommer familjen också som boende på en annan fastighet i Vallarum. I husförhörslängden 1839-1841 är familjen (Pehr, Boel och tre barn) upptagna

på Vallarum nr 8 men prästen har antecknat att de finns ”på hela socknen”. I husförhörsboken 1841-1844 är familjen skriven ”På socknen”. Prästen har antecknat ”skattefri” för föräldrarna. 1843 får sonen Jöns (15 år) flytta till Vallarum nr 15 och dottern Karna (18 år) till Starrarp nr 2. Barnen Hanna och Jöns är kvar hemma.

Återstoden av familjen fortsätter att vara skriven på socknen. Föräldrarna är alltjämt antecknade som skattefria.

1846 får sonen Jöns (18 år) komma till släktingar i Hårderup nr 6. Dottern Hanna (15 år) flyttar 1848 till Rugerup och blir piga där. Den 12 februari 1853 dör, enligt församlingens kyrkbok, ”af ålder o bräckl. Fattighjonet Pehr Nilss Hust. Boel Hansd. (skrivv på byen)”. Den 22 maj året efter ”Afled Fattighjon Enkl. Pehr Nilsson skriven på Socknen”.

Deras levnader slutade alltså i stark kontrast till Pehrs syskon.

Allra käraste min

Text & musik Sven Ulatofta

Fox

Tempo = 149

Vi möt-tes en kväll ut- i mån-ens sken när sjä- nor-na glit- tra på
lö- och på gren Då blev Du min vän all- ra kär- as- te min, när stjär- nor-na gilm- ma var
- lyc- kan i sinn. Till dans- ban-an för vi var lör- dags- kväll, med vän- ner och komp- is- ar
var vi ett gäng som dan- sa och triv- des och ro- a oss då i ung- dom- mens kor- ta
lyc- kli- ga år. Att dag- ar var lån- ga vår kväll all- förför kort, när åt- er vi träf- fas det
glöm- de vi bort, när Du var min vän all- ra kär- as- te min och jag all- ra kär- as- te
din.

Och

© Sven Ulatofta

2,

Och moln svävar fram och dagarna går
och framtidens ovisshet snart jag förstår,
förälskelsens hetaste tid klingar ut
och dagarna räknade fram till dess slut.
Och efter en tid så var allt förbi
jag fann ju en annan och så fick det bli.
Men inget kan ändras av det som då var
och tiden den läkte de sår som var kvar.
Men minnet finns kvar om de lyckliga dar
och än lyser månen där vi en gång var
då du var min vän allra käraste min,
och jag allra käraste din.

HÄR LÄMNADE SITT DRÖM HUS I HÅRDERUP

- Text Bertil Persson, Hårderupshult. -

I vintras flyttade Kerstin och Hans Lood från Hårderupshult till Vellinge. Strax innan flytten skrev Kerstin ner följande hälsning:

1991 var det år vi fann vårt drömhushär i Hårderup. Jag älskade det direkt när jag steg över tröskeln. Här vill jag bo, sa jag till Hans.

Vi började med att bo här på helgerna, men till slut så bosatte vi oss för gott.

Vi har aldrig ångrat det. Här är underbart. Vackert alla årstider. Våren med sin skira grönska, hösten som prunkar med sina färger. Det blir med stor saknad vi lämnar vårt lilla paradiset.

Kerstin o Hans

MÅLAROVERALLEN

- Text Sven Nyström -

Den våren 1947 var jag sexton år och hade blivit antagen som lärling hos Målarmästare Ture Månsson i Starrarp. Med bakgrunden som uppväxt på ett småbruk, så blev det nu nytt och annorledes att lära av det alltslags vad måleriyrket innefattade; om metoder och material, färger, olika penslar, färgblandning, den tiden blandade målarna alla slags färger själva, tillverkade spackelfärg, det koktes klister. Schellack preparerades och lim smältes till limfärg, att slipstryka då pimpsten användes och olika nr: av sandpapper; grovlek (kaliber) fr. 00 och uppåt 5 eller 7. - tvättning för ommålning och uppskrapning, eller "tvättning för gott". Färgpulver där leverades i trätunnor och säckar, dubbelkokt linolja på fat och balsamterpentin på dunkar. Ja, och "klokt tänkt"- Man fick inte röka! - det smutsade och terpentin och annat var brandfarligt.

Från början hade jag inga riktiga målarkläder - kanske ingen svårare brist - men ändå, något yrkesmässigt - (kläderna gör mannen..)

Gesällerna; utlärdade med kunnande och viss status och ansvar, gick på den tiden i skjorta och slips innanför målarkläderna. Rock (med fickorna fulla av sandpapper) resp. byxor med särskild ficka nedåt byxbenet för spackel.

En målare var förpliktigad att alltid medföra stålspackel och dammkvast varhelst han befann sig - ja under arbetstid och på arbetsplatsen.

På fritiden kunde man spela kort eller dragspel - jag minns ingen som läste böcker, - på sin höjd någon tidning med bilder av vackra kvinnor, d.v.s. "Indianböcker".

En del fick betydliga färglager på kläderna, - andra mindre - individuellt - efter läggning (tycke och smak) - kläder som fick läggas i blöt.

"Mästarna", jämväl i slips där, buro hatt, en "Borsolino" eller så förhöjde positionen betydligt, - stil och en mästerlig värdighet. Rollen att rådgöra med kunder och föreslå praktiska åtgärder, behandlingar, färger och val av tapeter ur tjocka kataloger. Jag erinrar mig att de finaste var från Göteborgs Tapetmagasin på Västra Hamngatan.

Det var av vikt med ett artigt beteende, att vara uppmärksam, veta hyfs. (Inga exempellösa beteenden här inte.)

Målargesällerna; betydelsefulla, skickliga, dådkraftiga (ev. med "bragder på cafe'er och torg") - ofta ungar, förhoppningsfulla, ja, chevalereska med stil och sina färgfläckiga slipsar. Deras drömmar = "projekt" om motorcyklar eller kanske "eftermiddagsfästmö"? (fina saker..) - Ja status att sträva för.

Angelägna också om att göra ett gott intryck i hus och på gårdar, (arbetsplatsen) där sannolikt innefattade någon söt piga eller fröken som kanske drömde om en rostfri vask. Ja rosor och liljekonvalj. För pojkar, ja karlar trivs bäst i närheten av unga flickor...det med "romantik och läskedrycker" inom räckhåll - helst.

Efter det blivit krigsslut i ett ödelagt Europas fasansfulla dehumanisering och destruktions och hela världens längtan efter den Fred då alla kyrkklockor ringde den dagen i maj 1945, följde en utsäglig känsla av befrielse och det var i vårens tid med ljus och nytt framtids-

hopp, med allt att återupprätta - mycket hade legat efter - nere - men att nu kunna återuppstå.

Följande tid 1946 var det ännu en längre tid en kännbar brist på olika varor, textilier, bil och cykeldäck och annat, man hade upfunnit olika sorts surrogat. Fortfarande med Kristidsnämnd. Slaktlicenserna och ransoneringskort "på allt". - Efterhand ett delvis frisläppande. Man fick ansöka; en där i sin ansökan, ang. nya däck m. slang; "är behövande på cykel".

Alla marknader, Kivik, Hörby, Önnköping voro förbjudna dessa år från 1939 t. 1945. (lös-släpphet: en uppenbar fara i orostider). Marknadsplatserna behövdes till "övningar"...

Men sedan snart kunde höras på grammofoon och i radio: "Det har kommit en båt med bananer, och det var den vi väntade på..! En visa från Göteborg med Lasse Dahlquist. Men under de åren med avstängning, mobilisering, inkallelser, förläggningar beredskap, lottor, (Löjtnanter) och hemvärnsaktiviteter, beordrad mörkläggning.

Affischerna: "En svensk tiger" med bilden av en något kantig tiger i gult med rak och strikt randning på sned på en djupblå fond, uppsatta på röda lador, väggar och hus. En allvarlig uppmaning i en mörk tid.

Det hade uppstått en omfattande varubrist dessa år. Bilar blev "transformerade" - till gengasdrift, drivna med träkol och till mindre "kuber" finhuggen = parterad ved. Chaufförerna gick emellanåt och rörde om och skramlade med särskilda "rakor". Man tillverkade kreatursfoder och klädesplagg av cellulosa. (En häst hade också vid ett tillfälle kommit lös och ätit upp en rock, jämväl med tobakskardus, plånbok och ransoneringskort.)

Det hade inträffat att en mansperson (helt

trovärdig) där kommit i olägenhet då hans nyinförskaffade bekläder under ett ihållande regnväder visade starka tecken till sönderfall och därför kom i förlägenhet inne i en affär, men hade då fått låna en sådan arbetsrock för bokhållare. Tygerna av cellulosa löstes upp i sömmarna och varstans av fukt och värme.

Ransoneringarna varade länge nog, men hur blev folk inte närmast uppslupna när "Kaffet släpptes fritt!" och hur det doftade så gott i varje handel och affär för "viktualier", (livsmedel). För den varan "kaffet" hanterades och vägdes i lös vikt och "bönonna" maldes i en för hand dragen större kaffekvarn med kraftigt svänghjul med handtag. Tyngden i hjulet av gjutjärn gav en jämn gång och man fick välja grovleken - fint, halvfint, grovt (för kokning).

Kaffekvarnen målades i rött och guld tronade vid disken och själva "malningen" var en fröjd att höra. - ljudet ändrades när det var färdigmalt. Doften var hänförande och slog för en stund ut de andra dofterna av kvalite' - som salt sill, nya trätöfflor och fotogen. - allt - och "prima vara".. till glädje och belåtenhet, - och; "Kaffetåren det bästa är"... ja.

Men innan de åren hörde jag som pojkskaver; hur beprövat folk frågade efter "gammalt lager!" (cellulosakostymerna hade efter hand fått ett dåligt rykte - om sig.) = och det fanns verkligen i lager ett och annat. - (kanske från 1920?) - d.v.s. ev. möjligtvis i något omodern stil.. "kraglösa" herrskjortor i en stringent lila randning uppsydda i god flanell, allmänt omtyckta och varma, (man bar dem också under höbärgningen.)

Det fanns under kristiden knappast tillgång eller efterfrågan på yrkeskläder. Alla duktiga karlar karlar lågo inkallade och bar fältuniformer. Tillverkningar låg nere = (Beredskapens varje krav blev omgående annorledes.)

Snickarebyxor med hängslen och byxor lappade, höllo många yrkesverksamma år. Slitstarka; det enda tecken till förslitning jag lagt märke till var en snickare vars yrkesmundering, den enda förslitningen man där kunde se, var "hål i fickorna."

Men, för nu är det så, att hos bondefolk får intet förfaras! Så fanns det därhemma i Farhult - "på loftet", förutom "tröskad säd", allt slags undanlagt, sparad sedan flera generationer: "bra att ha" saker. Däribland ett par mjölsäckar i vit bomull, bara använda en gång i gott skick.

Föräldrarna, med omtanke och praktisk insikt, ser nu att de säckarna - dess tyg, med firmamnamnet "Olof Björk Wollsjö" väl känt i bygden och vida kring. Ja, att det säcktyget kanske kunde bli till något sådant som målarkläder. Säckarna blevo nu uppsprättade och tyget tvättat och struket - (Bokstäverna framträdde nu tydligare) - prydligt ihopvikt.

Jag tror min mor följde med till skraddaren Karlsson i Önnköping för att höra vad han ansåg, - kunde tänka sig om förslaget, ja ett enklare sådant uppdrag att kanske få uppsydd - kanhända en overall - eller något ditåt. Och om beställningen var av enklaste slag, så var ändå skraddaren tillmötesgående. Han såg gillande på "materialet" och menade att det nu visst skulle gå och vi kom överens om en overall. "Ett praktiskt plagg!" tillstyrkte han ytterligare.

Mjölsäckstyget vecklades nu ut på bordet och blev professionellt värderat. Han kände på tyget och berömde det goda initiativet. Han skärskådade, - "mönstrade" nu min figur, växt och konstitution och säkrade med sitt måttband övertygande seriösa måttenheter, gjorde snabba försumbara anteckningar och härom således till den förestående tillskärningen (ett viktigt moment!) - han menade också att den

pregnanta texten mitt på tyget inte skulle framträda så mycket när overallen var färdig. "Det rättar sig vid tillskärningen" tillade han fackmässigt övertygande. Jag stod som i givakt, hade armarna i sidorna med en känsla av något betydande.

Han sydde detta verk snart färdigt - provning; "av en overall", av mindre vikt. Han översåg hur annorlunda det dock är med en kostym. = att vara hänsynsfull, - dess "provningar" - förbindligast.

Så kom jag till skraddar Karlsson, han räckte fram overallen; nu påtagen och under proffessionell uppsikt; den såg fin ut. - "ja, den blev bra! Den sitter precis som den ska", sa skraddar Karlsson belåtet. Ja ett praktiskt plagg för målning tyckte han också. Jag tackade och sylönen tror jag uppgick till 10-12 kronor.

Skraddare Oskar Karlsson innehade nu också, utöver sitt borgerliga yrke, en uppbyren position som rättrådig fotbollsdomare under matcherna vid spel på god klövervall helt nära Mejeriet i Önnköping då 1946-47. "Flickorna" deltog också till allas förtjusning och av hjärtans lust - intill förlovningstiden och löften om barnafödande, dess längtan och lycka. "Allting har sin tid..." - (och sin rostfria vask.)

Skraddar Karlsson; uppmärksamt tjänstvillig, var den som med praktisk närvaro kunde göra insteget = "etablering", som hembygdens lantbrevbärare och en Kgl. Postverkets betrodde tjänsteman. Pålitlig, uppskattad, rekorderligt korrekt delade han chevalereskt ut all post, kärleksbrev och räkningar, motorburen på sin Husqvarna 125 kb. Mc. med kickstart... Brevlådorna snickrade av trä voro anbringade till enheter av 6-7 med avstånd till andra närliggande gårdar och hus - en km. ca.

Posten, med ankomst till "Wollsjö Jrnv.Stn." befordrades av "Postiljon Komstedt" med

komfortabel mindre lastbil = distrikt jag tror "Frenninge, Starrarp, Bjelkhult, Önnköps Postkontor", där vidtog Greta och Torsten, Oskar Karlsson på plats med Postväska, mångkunnig som Odyssevs, jovial, kollega till Pierre Cardin i Paris.

Så var jag nu vid arbetsplatsen, det huset i Starrarp som vi höll på att måla. Jag tog på mig denna overall och kände mig säker fast den stramade något - och nu bar det uppåt på stegen i gaveln till själva "spissen" längst upp.

"Lärlingens" (som väger minst) roll! Medförande färgpyts med krok och penslar, anstrykare och "slask" - en pensel med långt skaft, för svåråtkomliga ställen - "prång".

Nu längst upp erfar jag att rörligheten av underarmarna är från armbågen perfekt, men jag kan inte lyfta överarmarna. Jag hade stort sett i själva verket blivit fastsydd, som i ett skruvstäd. Ja det blev nedstigning (nedräkning) vad göra?

Jag befriade mig nu från overallens överdel

STARRARPS BYALAG

Årets byastämman och majgille var hos åldermansparet Lena och Staffan Salomonsson.

En representant för Teleservice i Sjöbo informerade om den pågående bredbandsutbyggnaden och att våra byar står på tur under första kvartalet 2020.

och kunde så knyta armarna runt midjan. Steg upp igen och målade färdigt det övre stycket. De andra målarna hade lite roligt åt episoden... de hade inte sett en liknande per-sedel och med därtill halva bokstäver. Och jag kanske blev förbjuden att använda denna fångdräkt.

Och sedan, så var det min Moder, sykkunnig, som radikalt ändrade overallen till ett par byxor - rätt och slätt. En del av de halva bokstäverna från Olof Björk Wollsjö framträdde delvis och mysteriöst vid sömmarna och folk försökte läsa, som korsord, med huvudet på sned.

Gjorde tolkningar det fragmentariska och faktiskt på känn, - med intuition fann lösningen. O. B. Wollsjö. Rätt! Men vart tog överdelen vägen? Och "overallen". Hade jag begripit att ta vara på den, kunde den ha kommit på museum, som ett sent uppföljande av "Kubisterna", G. Braque och Picasso i Paris 1912.

Sven Nyström. Dagar i oktober 2019

Till ålderman för 2020 valdes Inge Andersson, till sekr. Staffan Salomonsson och till kassör Anna Månsson.

- Text av Erik Hansson, Hörby. Foto av Bertil Persson, Hultet. -

Att hitta fotbolls-spelare i Hårderupspostens lokalområde tillhör inte det lättaste men via ett trovärdigt tips skulle det finnas en yngling vid namn Martin Sturesson, tillhörande Vollsjö AIF:s herr-lag. Vägbeskrivningen till Martins bostad var enkel: "När du kommer från Rönås och passerat Kanalens stenbro vrid höger och när du passerat Kanalens träbro är du framme."

Väl framme träffar jag en ung, glad man som strax fyller 30 år. Martin berättar: "Jag börjar se slutet på karriären. Redan som 23-åring började skador spöka och numera drabbas jag av "gubbavad" så fort jag börjar bli full-tränad. Dessutom tenderar jag att bli sämre och sämre fotbolls-spelare för varje år som går." (Gubbavad är en liten muskelbristning i vaden som tar ca 6 veckor att läka och är mycket smärtsam. Detta vet kanske alla?)

Har det alltid varit Vollsjö AIF? "När jag var pojkklags-spelare hade Vollsjö och Bjärsjölagård gemensam verksamhet, BW 90. Det var en fantastisk bredd på ungdomsfotbollen med lag i alla åldersgrupper, både tjejer och killar. 2005 startade Vollsjö åter upp fotbollen i egen regi eftersom man ansåg sig missgynnade i BW 90. Den första tiden bedrev vi "kompisboll" under lördagsförmid-

dagarna i Vollsjö idrottshall. När vi var tillräckligt många som prickade bollen startade laget i reservlags-serie." Tilläggas kan att Vollsjö's dam-lag redan från början deltog i senior-serie. Vollsjö's herrar harvade något år i reservlags-serie men har på senare tid pendlat mellan Skåneseriens div. 6 och div.7.

Vilken har varit din favoritposition i laget? "Yttermittfältare har jag helst spelat men efter uppe-mot 15 säsonger har det blivit samtliga positioner, inklusive målvakt."

Vilka händelser kommer du att minnas när du drar dig tillbaka? "Jag kommer nog aldrig att glömma när vår målvakt blev akut bajs-nödig och fick domaren att stoppa matchen så att en utespelare kunde ta över målvakts-sysslan. Vi hade en tid en spelare som hette Lukas. Lukas tog hand om utsparkarna och rusade sedan iväg för att själv nå bollen när den landade. Jag betraktar mig själv som en lugn och sansad idrottsman och dagen är inte förstörd även om man förlorat matchen. MEN! Vi mötte ett lag i reservlags-serien. De var så dåliga att de knappt kunde träffa en stilla-liggande boll. Vårt lag förlorade mot dem. Då var jag fullständigt vansinnig! Mina favorit-motståndare har annars varit Ales lag. De har vid något tillfälle kämpat om att bli korade till Sveriges sämsta lag och Vollsjö har aldrig förlorat mot dem."

Vad är det som gör att man är efter år under säsongen tränar 2 ggr i veckan och har match 1 gång utan någon ekonomisk ersättning? "Det viktigaste är kamratskapet. Vi har spelare boende i Malmö och Lund som kör till träningar och matcher eftersom de en gång växt upp i bygden och spelat ihop i pojk-lagen. Själv älskar jag tävlingsmomentet som ger en tillfredsställelse, svår att beskriva."

När jag återvänder hem efter besöket hos Martin Sturesson konstaterar jag vad jag egentligen redan visste: Det är i småklubbar som idrotten är som finast. Man bygger ett lag på kamratskap och för att utövarna älskar idrott, inte för att ekonomisk ersättning är viktigast.

Vollsjö AIF bildades redan 1926 och står idag betydligt starkare än många stor-klubbar p.g.a. ett antal volontärer som via lokala arrangemang lägger grunden för verksamheten.

EN OLYCKA I SKOGEN

- Text av Yngve Persson 1922-2013, Skumparp -

Det var en vinterdag i mars månad 1916 då detta hände. Vintern hade varit hård med sträng köld. Nu hade kylan lättad och min far var på väg till Puusa kronepark för att hämta bränsle för nästa vinters behov. Han körde med sina två hästar. Hästar som var trotjänare sen många år. De vore förspända en bolstervagn med järnhjul utan häckar och med förlängd stång mellan fram- och bakkärra. Han hade nämligen på den sedvanliga vedauktionen inropat klossbunkar.

Klossbunkar var namnet på ihopsamlade högar av gallrad ungskog, mestadels av bok. De var så lunda ej kapade utan hade sin fulla längd, därav vagnsualet. Klossbunkarna hade ett gemensamt, de låg vid ej farbar väg. Ibland vid så svårframkomliga ställen, så hjälplapp fick köras till farbar väg för omlastning.

Varför köpte då far sådan ved som låg så otillgängligt, kanske priset, som var mycket billigt? Nej, jag tror inte det. Far älskade utmaningar, han var otroligt stark och seg och så litade han blint på sina hästar. Han for redan efter morgonsysslorna.

Hemma i Skumparp väntade man honom tillbaks vid skymningen. Där fanns mor med två små barn och ett i vänten och dessutom mormor.

Kvällen kom och ingen skjuts syntes till. Mor blev allt mera brydd och ville kalla på grannarna att köra och söka efter honom, men mormor motsatte sig detta, hon sa han kommer snart, de tar bara sin tid att "lässa".

Men något hade hänt! Husmor på Puusagården, fru Nyman, sa vid kvällsmaten till sin man och drängarna, att den skjutsen som kom i förmiddags för att hämta bränsle har jag aldrig sett komma tillbaka. Puusamännen gav sig ut för att söka och mycket riktigt, mor Nyman hade rätt i sina iakttagelser.

De hittade min far liggande under lasset. Ena hjulparet hade gått genom i kärret och far som gått vid sidan om lasset hade inte hunnit undan utan kommit under, dock ej med hela överkroppen, men oförmögen att ta sig loss.

Hästarna som han så blint litade på hade omedelbart stannat och inte rört sig alls under de timmar far legat fastklämd.

Mors ängslan besannades således. Och skjutsen som far kom hem med var en flakvagn med far liggande i, nedbäddad i halm.

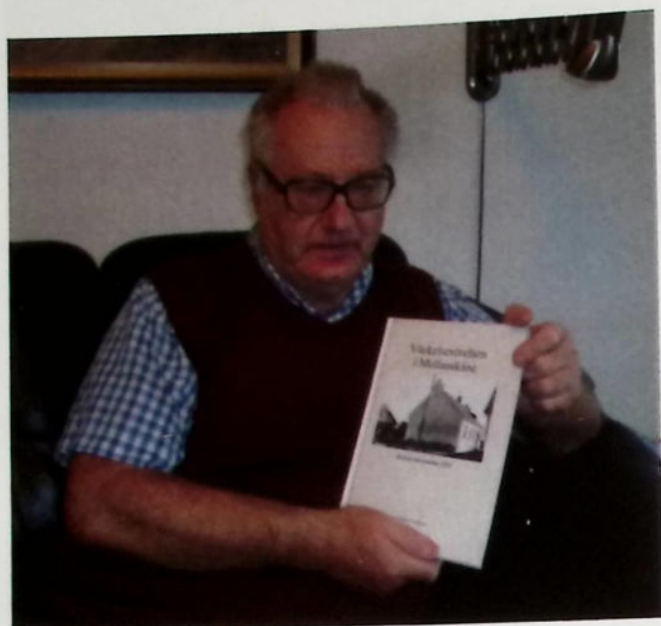
Far vårdades hemma, han repade sig efterhand och fick hem hästar och veden med hjälpsamma grannars hjälp.

Tack vare mor Nymans vaksamhet och hästarnas trofasthet fick far inga bestående men. Hur hade det väl gått om hästarna blivit otåliga och börjat att dra i lasset?

Detta har mor och far berättat för mig minste sonen som föddes långt senare.

VÄCKELSERÖRELSEN I MELLANSKÅNE

- Text och Foto av Bertil Persson, Härderupshult -

”Väckelserörelsen i Mellanskåne” är namnet på en ny bok, som är skriven av Gunnar Lindgren, Hörby. Han är uppvuxen inom Östraby Missionsförening av Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. Därför har just EFS en särskild plats i Gunnars hjärta. Men han har även i sin bok redogjort för andra trossamfund i den mån uppgifter funnits tillgängliga.

Flera föreningar har under årens lopp upphört

och protokollsböcker har inte alltid sparats eller lämnats till Folkrorelsearkivet i Lund. Ett stort arbete ligger bakom boken och den är mycket intressant ur kulturhistorisk synpunkt, eftersom missionsföreningarna i vissa byar engagerat många med deras religiösa, sociala och hjälpande verksamheter.

I boken finns några få kopplingar till våra byar. Här i trakten har dock aldrig funnits något missionshus. Däremot har här hållits tältmöten på några ställen och det finns också uppgifter om s.k. väckelsemöten i några hem. Det skulle var intressant av få reda på mer om detta och dokumentera innan allt faller i glömska. Kanske finns det någon som har uppgifter om detta. Hör i så fall av er till Härderupsposten.

Gunnar Lindgren avslutar sin bok med orden: Min önskan är att boken ska ge information och kunskap om väckelsen i Mellanskåne för mer än hundra år sen.

Mitt hopp är att boken ska ge inspiration och längtan till förnyelse i vår tid.

SKUMPENS BRÄNNBOLLSTURNERING

- Text av Bertil Persson, Härderupshult -

Numera är det Nils Månssons Friskola som arrangerar Skumpens Brännbollsturnering på gräsplanen öster om skolgården. Tävligen gick av stapeln traditionsenligt på onsdagskvällen närmast efter midsommar.

I år kom tre byalag till turneringen. Frenninge, Starrarp och Vallarum.

Direkt efter tävlingen fick det vinnande laget från Frenninge ta emot applåder och blommor vid hyllningarna vid statyn ”Ljusets Bonde”. De får även en inteckning i Skumpakannan. Gratulerar!

Efter tävlingen var Siv och Lars redo med fina glödbäddar på grillarna. Eftersnack, korvgrillning och trevligt umgänge fick avsluta kvällen.

BOKEN OM ODERUP

- Text av Nils-Martin Andersson, Oderup. -

Under åren 2017 till 2019 samlades grupp personer med anknytning till byn Oderup i en kamratcirkel för att inventera tillgången på bildmaterial från svunna tider. Deltagarna har aktivt deltagit med insamling av faktauppgifter och foton samt korrekturläsning. En samlad dokumentation om byn har hela tiden varit cirkeldeltagarnas mål.

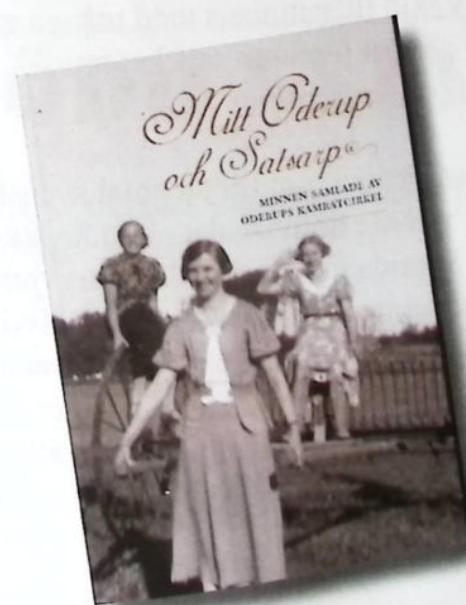
Detta mål uppnåddes under hemvändardagen 2019 då vi kunde genomföra ett boksläpp av boken

”Mitt Oderup och Satsarp”. Boken har mer än 300 sidor och skildrar till största delen händelser under 1900-talet. Flera foton från byns båda skolor och från närliggande Killeröds skola finns samlade. Samtliga gårdar från olika tidsepoker, ett aktivt föreningsliv och näringsverksamheter berörs också.

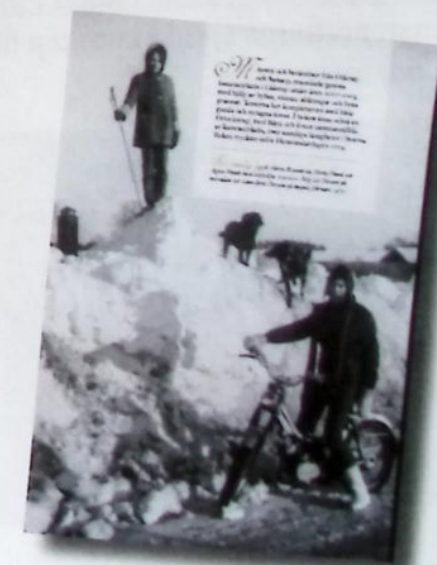
Första upplagan av ”Mitt Oderup och Satsarp” sålde snabbt slut och redan i augusti var andra utgåvan tillgänglig efter kompletteringar som läsarna välvilligt informerat oss om.

Boksläpp 2019. Från vänster: Inger Olsson, Bruno Nilsson, Ann-Kristin Friberg, Arne Holmgren, Rolf Crona, Nils-Martin Andersson, Börje Thorstensson, Marianne Lyberg, Rose-Marie Frank-Palm, Ingvar Martinsson, Margareta Jönsson. Saknas på bild: Allan Nilsson och Bertil Leonardsson. Foto: Bengt Friberg 2019.

Boken finns till försäljning (300 kr) genom kamratcirkeldeltagarna

SORAIDA OCH SURIEL

- Text av Marcelo Torrez, Malmö. -

I Bolivia finns en liten gruvstad som heter LLallagua. Den är belägen på ca 4000 m. höjd över havet. Därifrån kommer två levnadsglada och vetgiriga unga tjejer. Den yngsta, Soraida är 18 år och utbildar sig till advokat. Den äldsta, Suriel är 20 år och studerar kommunikations teknik.

Bredvid sina studier arbetar båda två ideellt som ungdoms reportrar på den lokala radion som heter Pio XII, vilken spelar en väldigt viktig roll i hela Norte Potosi regionen som ligger i sydvästra Bolivia.

Deras engagemang i detta ideella arbete är en del av ett projekt som drivs från Sverige med hjälp av en Svensk-Boliviansk Förening som heter Raices, belägen i Malmö, via Forum Syd, en del av SIDA.

Projektet i år handlar om Kvinnors rättigheter. Bolivia genomgår en stor förändring sedan Evo Morales tillträdde som president 2006, och lyckades ändra författningen som framförallt gynnade den fattiga befolkningen på landsbygden som det tidigare inte togs så mycket hänsyn till. Bland annat skrevs en ny lag om kvinnors rättigheter, men det räcker inte att lagen införs utan det viktiga är att den tillämpas. Där kommer projektet in i bilden att med hjälp av den lokala radion Pio XII och ungdomsreportrarna sprida kunskap till befolkningen om lagen.

För Soraida och Suriel är kvinnovåldet en av deras hjärte frågor och de är väldigt engagerade i detta och inriktar sig mycket på att göra ungdomar upplysta och medvetna.

Som ordförande i Raices föreningen åker jag till Bolivia varje år för att hämta information om projektets fortlöpande och resultat, vil-

ket innebär att jag åker just till Llallagua och tillbringa min tid där med att träffa de som har jobbat med projektet.

Detta året vid sidan av projektet kunde vi utföra ett ungdomsutbyte som innebar att två ungdomsreportrar kunde följa med till Sverige på ett 3 veckors besök. Soraida och Suriel som blev utvalda att åka till Sverige, passade på att följa med mej på min retur resa och vi anlände samma dag som Hultivalen i Hårderup skulle äga rum.

Eftersom jag och min musikgrupp Popol Vuh, sedan flera år tillbaka brukar komma och uppträda, ville jag inte missa detta tillfälle, men framför allt såg jag det som ett ypperligt tillfälle för flickorna att ta del av genuin svensk kultur i denna charmiga och idylliska form. Flickorna var mycket imponerade av den fina stämningen och kände sig inte alls trötta trots att de hade kommit fram samma dag efter en lång resa. De rapporterade entusiastiskt hem till sin radio och skickade sina intervjuer via internet.

Detta blev en mycket fin inledning på deras 3 veckors långa vistelse i Sverige. De tillbringade sedan en vecka på läger med andra svenska ungdomar, därefter en vecka på en boliviansk riksträff i Växjö tillsammans med många exil bolivianer där det förekom mycket musik, dans, sport och gemenskap.

Sista veckan åkte vi runt till ett antal svenska städer och besökte bolivianska närradio stationer, där Soraida och Suriel blev intervjuade och berättade om sitt viktiga arbete i Bolivia. De här glada tjejerna åkte hem till Bolivia med många intryck och erfarenheter i bagaget och var väldigt tacksamma för möjligheten att ha fått uppleva Sverige.

Soraida och Suriel på Hultivalen i somras. Här tillsammans med Johannes Jorgensen, som också arbetar med projektet. Foto: Monica Håkansson

FÖDD I STARRARP

Familjen Mikkela i Starrarps skola har fått tillökning.

Här ser vi föräldrarna Tobias och Malin tillsammans med lilla Märta och storsyster Astrid.

ÅRETS SKUMP 2019

- Text av Bertil Persson, Härderupshult. Foto: Kaj-Sune Lagnebo och Monica Håkansson. -

Sune Sörensson, Starrarps ora, är Årets Skump 2019. Han fick utmärkelsen "För många års professionell bilservice och för att ha satt Starrarps ora på bilkartan i hela Skåne."

Årets Skump utses av Skumpenkommittén, som utses av Föreningen Frenningeboken. Prisutdelningen med medalj, diplom och blommor ägde rum på Multivalen den 13 juli.

Här är Sune på väg till prisutdelningen tillsammans med barnbarnet Alma.

Här är alla, som var inblandade i prisutdelningen, samlade runt bilden av Skumpenstatyn i Frenninge. Fr.v Bertil Andersson, traktorförare, Sonja Mårtensson, diplomkonstnär, Bertil Persson, prisutdelare, Ove Andersson och Ingela Bertilsson, Skumpamarschen, Sune Sörensson, Årets Skump, Birgitta Hansson, förra årets Skump, Sven Ulatofsta och Emil Åkerblom, Skumpafanfar.

AMERIKAN MED DUBBLA RÖTTER I HÅRDERUPSHULT

- Text av Bertil Persson, Härderupshult. -

I somras fick familjen Johannesson i Ingemans-
torp gäster från Amerika. Det var paret Nancy
och Jeff Bauman. Nancy har sina svenska rötter
i Blekinge. Jeff har, kan man säga, dubbla röt-
ter i Härderupshult.

Både hans mormor Astrid och morfar Nils emigre-
rade härifrån den 11 november 1920 med S.S. Fre-
derik VIII från Köpenhamn. Men de blev inte ett
par förrän de kom till Amerika (de hade varit där
en tid – ovisst hur länge). Astrid tyckte hemma i
Sverige till en början att Nils var lite omogen, men
kanske mognade han på överresan eller efter en
tid i nya landet. De gifte sig och fick tre söner och
dottern Astha, som är Jeffs mor. Mormor Astrid
dog redan 1947 av cancer. Morfar Nils däremot har
även långt senare varit och hälsat på i Ingemans-
torp. Han dog 1971 i Ramsey i Minnesota.

Nu i var alltså Jeff i Sverige och ville se sin mor-
mors respektive morfars hem i Härderupshult. Han
hade fullt koll på fastighetsbeteckningen, så det
var lätt att hitta fastigheterna. De finns båda kvar
och dessutom står husen på precis samma grund då
som nu.

Mormor Astrids hem var Härderup 3:9. Föräld-
rarna hette Nils Olsson 1869-1950 och Johanna
Andersdotter 1870-1919 Nils och Johanna hade tre
döttrar när modern avled alltför tidigt hösten 1919
i sviterna efter Spanska sjukan. På dödsbädden
lovade äldsta dottern Edit, född 1897, att ta hand
om den yngsta system Olga, född 1905. Edit hade
velat åka till Amerika, men det blev istället mel-
lansystem Astrid född 1899, som kom iväg. Men
även yngsta system Olga dog redan våren 1921
av lungblödning. Edit stannade dock i Sverige
och gifte sig i Ingemans-
torp med Anders Nilsson.
Därav kopplingen till Ingemans-
torp där gården är
kvar i släkten.

Jeffs morfar Nils Jönsson/Johnsson var sist kom-
men från den fastighet som nu heter Härderup
13:1. Föräldrarna hette Jöns Andersson 1859-1945
och Anna Tufvesdotter 1860-1939. De fick 9 barn
på 16 år. Christina 1885-1885, Tufve 1886-1949,
Anton 1888-1977, Emil 1890-1946, Karin Thekla
1892-1987, Nils 1894-1971, Herman 1897-1978,
Oskar 1899-1968 och Agda Amanda 1901-1955.
Obs, alla barnen är födda på Vallarum 9:23, precis
söder om Hultet (s.k. Rundgrens), men flyttade
senare till Härderup 13:1. (f.d. Loods)

Fr.v. Nancy, Jeff, Astha och Jeffs syster Jean.

Vänd till fler bilder...

Hårderup 3:9. Systrarna Kerstin och Lena från Ingemanstorp med nästkusinen Jeff från Woodbury, Minnesota, USA.

Nils Olsson och Johanna Andersdotter Hårderup 3:9, innan yngsta dottern Olga föddes 1905.

Astha, Asthas kusin Elsa i Ingemanstorp och Asthas broder Dick.

Jeff utanför morfars hem Hårderup 13:1.

Jöns Andersson och Anna Thufvesdotter Hårderup nu 13:1.

Gåramålning av Hårderup 13:1 från 1910-talet.

STARRARP

min barndoms somrar

- Text Ronny Sagebrand, Nyköping -

Forts. fr. nr 17 om somrar på Lindesnäs gård runt 1950.

Gården avgränsades av vägen till affären, en stengärdesgård i norr och en i öster. I söder fanns "kanalen" – ett stort dike och vägen till Fränninge.

I nordöstra hörnet fanns en granngård som – kanske – kallades "Hjalmar Ols". Brukaren var "Hjalmar Ols Henning".

I sydöstra hörnet mötte gränsen till Harald och Lillys gård. I kanalen badade vi, syster Birgitta och jag. Där var fin sandbotten, men det var sällan djupare än någon decimeter. Man fick passa sig för kaveldunets vassa blad, man kunde skära sönder sig på dessa.

När jag cyklade till Lilly och Harald – till Hårderups Nygård – passerade jag en stuga bakom höga häckar. Där vill jag minnas att det bodde en som hette Mårtensson och var cykelreparatör och kanske också radiokunnig.

Närmast Lilly och Harald bodde Kvists – jag uppfattade dem som hyggligt folk, som levde under ganska enkla förhållanden. De hade nog ett par barn.

På andra sidan Lillys, på höger sida, låg en stuga där det bodde en karl som hette Ekberg. Han var nog "diversearbetare" och hjälpte till på gårdarna vid behov.

Vägen upp till affären passerar skolan, där det var tyst och lugnt – det var ju sommarlovstider! Lite längre fram låg två villor. Jag tror att de som bodde där var hantverkare och inte hade någon jordbruksmark. En av dem var målare, tror jag. Jag minns inte om det var målaren eller den andre som hade bikupor. En

gång svärmade bina och slog ner i en ventil till mormors hus. Ventilen ledde in till sovrummet där vi bodde, intill salen. På väggens insida var ventilen övertapetsrad, men bina tuggade sig igenom tapeten, varpå de – utmattade antar jag – föll ned i sängen där jag sov. Jag vaknade med sängen full av bin och med dussinnet eller flera bistic. Men jag minns inte att jag blev sjuk – det sved nog bara!

Ett hundratal meter längre fram låg en gård där det bodde ett par gamla tanter, systrar tror jag, som hette Saxberg eller något liknande. De hade nog all sin mark utarrenderad, i vart fall hade Folke och Hans kor på ett gärde bakom huset. Dit fick man ta traktorn med mjölkkanor och handmjölka. Jag handmjölkade också efter förmåga, jag var väl 11-12 år då.

Ännu lite längre fram svängde vägen till höger. Där bodde "sme'n" och där hade han sin smedja. Smeden själv minns jag som en saktmodig, tungsint man i blåbyxor och blåskjorta. Han hade en stor böld på ena kinden, som gjorde att han såg lite farlig ut. Men jag uppfattade honom som snäll och hjälpsam. Han skodde hästarna vid behov och reparerade plogar och harvar. Särskilt vid skördetid var det viktigt att man hade god kontakt med smeden – det var besvärligt med långa stillestånd om något gick sönder vid trösk eller betupptagning.

Jo, vägen svängde till höger vid smedjan, men det gick en smal grusväg rakt upp till "Hågens" lanthandel som jag tog, oftast på cykel eller i lyckliga stunder då jag fick köra traktorn. I affären fanns allt man behövde. I taket hängde spannar, kättinggrimmor till kor och tjurar, pisksnärtar, remtyg av olika slag och en del annat. I en tunna fanns salt sill och i ett glasskåp på disken fanns delikatesser i form av

leverpastej och korv och lite annat. Bakom disken fanns kaffekvarn – man fick välja antingen brygg- eller kokmalet. Det doftade underbart av det nymalda kaffet och jag väntade gärna på min tur medan jag njöt av kaffedoften.

Ibland hade jag en låda ägg med från gården och Anton räknade dem och skrev upp i en bok. Alla affärer gjorde per bok, med betalning periodvis. Så fick jag hämta eventuell post till gården och Ystads Allehanda och cykla hem igen.

Jag tror att Antons fru fanns i affären ibland, men annars minns jag – diffust – någon ung flicka som var expedit. Mitt "flickintresse" hade väl inte vaknat så pass att jag märkte det och några andra flickor minns jag inte alls.

Vad som fanns bortom affären vet jag inte, det var för mig "terra inkognita"! Bjälkhult var ett fjärran land - fanns det en radiomast där? Långt borta fanns väl Hörby, men jag minns inte att vi någonsin var där, bara att vi hade telefonnummer Hörby 15 (tror jag, vill säga!)

Barn skulle inte skämmas bort. De skulle äta nyttigt och till det hörde brödkanter, gärna lätt mögliga. Det kunde vara svårt ibland, att få ned det hårda brödet. Mormor skar det mot bröstet med en stor skarp kniv. Mest var det det hårda svarta brödet, men det fanns också ett ljust välsmakande bröd, som vi hellre åt. Jag tror det kom från Everödsbagaren. Och så knäckebröd, särskilt det ljusa, som smakade så bra med riktigt smör och Björnekulla apelsinmarmelad, i pappburk! Smör alltså – riktigt smör – gult och superfett, lantsmör!

Matsedeln bestod annars av kött, ofta stek, sill och "pantofflor", köttsoppa, ärtsoppa och bruna bönor, köttbullar, korv, god och rejäl mat för både barn och vuxna. Ärtor och bönor kom från den egna produktionen och torkades i källaren, där det också stod en liten tröska där man stoppade in bön- och ärthalmen och tröskade fram det ätbara, som sedan fick ligga i blöt inför tillagningen. Potatisen var fjolårets

och koktes med skal, det var vi inte vana vid hemifrån, men vi fick lära oss att skala vid bordet, liksom bona sillen.

Sillen köpte mormor tidigt på torsdagsmorgonen, då en kringresande gumma – tror jag det var, jag såg henne aldrig – kom till gården. Det var redan vid femtiden! Så dags var jag bara vaken om vi skulle till möllaren.

Söndagar kokades till middagen ofta en höna, också uppväxt på gården. Vi hade nog en osentimental inställning till djurens liv och det hände ofta att jag fångade in en lämplig höna – helst en som upphört att värpa och därför förlorat rätten till sitt liv! Jag hade en raffinerad metod. Jag ställde upp en pappkartong mot en pinne, försedd med ett snöre. Sedan strödde jag lite säd under kartongen och ställde mig på vakt med snöret i handen. När en höna kommit in under kartongen ryckte jag undan pinnen, kartongen föll ned och hönan var fast! Jag tog hönan runt vingarna och bar den till huggkubben. Med ett välriktat hugg av betkniven eller yxan skilde jag huvudet från halsen. Blodet flöt. När jag sedan satte ned hönan på marken sprang den huvudlösa kroppen iväg, ibland kanske 15-20 meter! Det var ju hemskt! Nu, när jag fått större respekt för liv, i alla former, förstår jag inte hur jag tänkte då jag fann detta lustigt. Osentimentalt är ett för lindrigt ord!

Fester förekom någon gång i Starrarp, hos Johan och Hulda eller hos Signe och Hugo. Det var väl i samband med att någon fyllde år. Det var enormt mycket mat och massor med människor. Jag vill nästan minnas att jag är mig sjuk varenda gång, så gott var det. Jag minns brulépudding, gjord på fet mjölk och med smält socker, det tyckte jag då var gott – inte nu! En annan gång åt jag ål, det var hos Signe och Hugo. Jag blev sittande med ålaben i munnen hela kvällen, jag vågade inte spotta ut det och visste inte hur jag skulle göra mig av med det. Jag har inte ätit ål därefter! Samma gång tog jag en stor skål syltade krusbär. – trodde jag – med vispgrädde. Det var syltlök! Jag åt upp alltsammans.

Vi åkte till moster Signe och Hugo i en öppen vagn – jag kallar den "landå" – som fanns på mormors gård. Stora hjul med träekrar. Den var svart, med förgyllda dekorationen i form av slingor runt de låga dörrarna och på stänkskärmarna. På sätena låg blå dynor med vita passpoaler! Jag tror det fanns ljuslyktor ovanför de främre stänkskärmarna och ett fotsteg under varje dörr. Pappa körde, båda hästarna var förspända. Jodå – pappa kunde nog hantera ekipaget, under hans uppväxt i Nyköping hade hans far hästdroska! Men så klart var pappa ovan och under den ganska långa hästdragna resan till Jakobsberg via Frenninge hände nog både att hästarna skyggade för mötande bilar och ville ta sina egna vägar. Men jag minns inga särskilt farliga incidenter.

Gården var pedantiskt skött och det var kliniskt rent i stall och ladugård, till skillnad mot "hemma" i Starrarp. De hade inga barn, men fina djur och en dräng, Arthur och en piga, Viola. Särskilt minns jag en häst, jättestor, en grå skimmel, som Hugo var mycket stolt över.

Alltid när det var kalas gick alla karlarna i finkostymerna runt i Hugos stall och ladugård och beundrade djuren. Hugo var född på Mollerödsgården, en gård som är mycket känd i trakten och om vilken det skrivits en hel bok – "Mollerödsgården".

Forts. följer.

HULTIVALEN 2019

- Text av Bertil Persson, Härderupshult. Bilder: Kaj-Sune Lagnebo, Ystad, m.fl. -

Glädjande mycket publik var på plats när årets upplaga av Hultivalen gick av stapeln den 13 juli. Vädret var ju verkligen inte att lita på med flera skurar under dagen. Men alla medverkande fick spela. Fler än vanligt stannade kvar på kvällen, men sen kom en ihållande rejäl regnskur, som skrämde bort de flesta. Detta hindrade inte ungdomarna från att åter köra igång musiken när väl regnet upphört vid niotiden.

Medverkande:

Nils-Ove Persson o Kjell-Åke Persson, Frenninge, Bjärred

Mikael Wernström, Vallarum/Stockholm

Pentti Nilsson, Simrishamn

Färsingagillet:

Kristin Lindgren, Elisabeth Widh, Eva Johansson, Tommy Arvidsson, Sven Persson, Anne-Marie Persson, Viviann Karlsson, Bengt Nilsson, Sture Nilsson, Per Håkansson och spelmännen Ove Andersson och Nils-Ove Persson.

Gunnar Nilsson o Ingela Bertilsson, Molleröd, Starrarp

Tila Andersson, Tindra Steenbergen o Alfred Brink Persson Heinge, Röddinge, Lövestad

Durspelarna från Ystad o Eslöv:

Leif Palmkvist, Antte Gren, Sture Andersson, Kaj-Sune Lagnebo, Britt-Marie Bäckman, Jan-Olof Dahlström, Lars Nilsson, Clas Nilsson, Maj-Lis Lagnebo, Bo Nilsson och Sven Ulatofta.

Göran Lassing, Bjärsjölagård.

Ingemar Oskarsson, Starrarp/Malmö

Sven Ulatofta o Nils-Ove Persson, Sjöbo, Frenninge

O-P Anderssons duo.

Oskar Andersson och Paul Andersson, Starrarp, Heinge.

Bengt Käck, Höör

Popol Vuh:

Marcelo Torrez, Juan Casanellas. Gull-Britt Söfting och Aniceto Rocha, Malmö.

Therese Buhre o Sture Andersson, Smedstorp.

Maj-Lis o Kaj-Sune Lagnebo, Ystad

Källarmästarna:

Susanne Lantz Svensson, Lars Eriksson, Bengt Andersson och Nils-Olof Olsson. Hörby.

Helgonet:

Alexander Lagerrot, Pontus Åkerblom, Daniel Persson och Martin Frick. Malmö, Väggarp.

Player One:

Paul Andersson, Pontus Åkerblom, Oskar Andersson, Daniel Persson och Martin Frick. Heinge, Amaliatorp/Malmö, Starrarp, Väggarp, Rönås/Malmö

Övriga medverkande:

Entrevärd: Ewa Andersson.

Presentatör: Nils-Ove Persson.

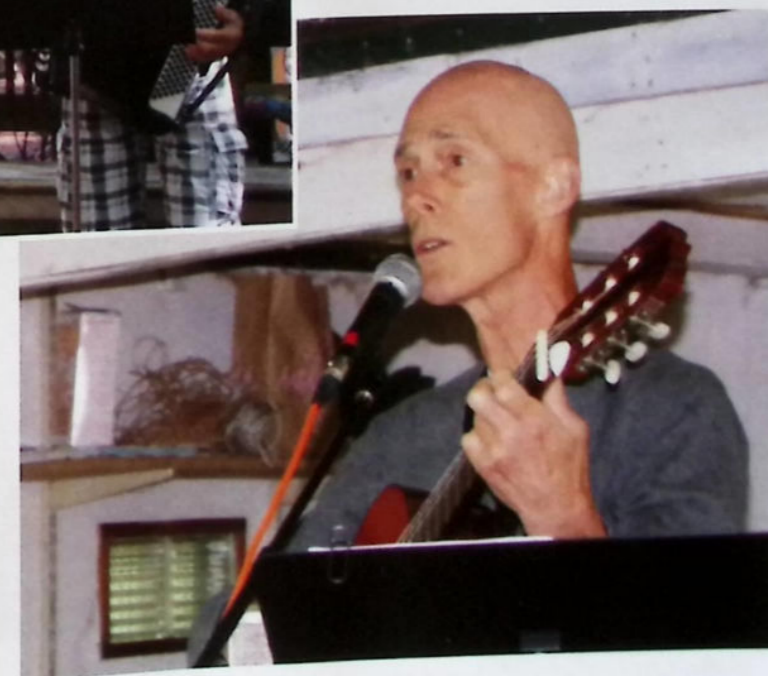
Ljudmix: Daniel Persson, Nils-Ove Persson och Paul Andersson.

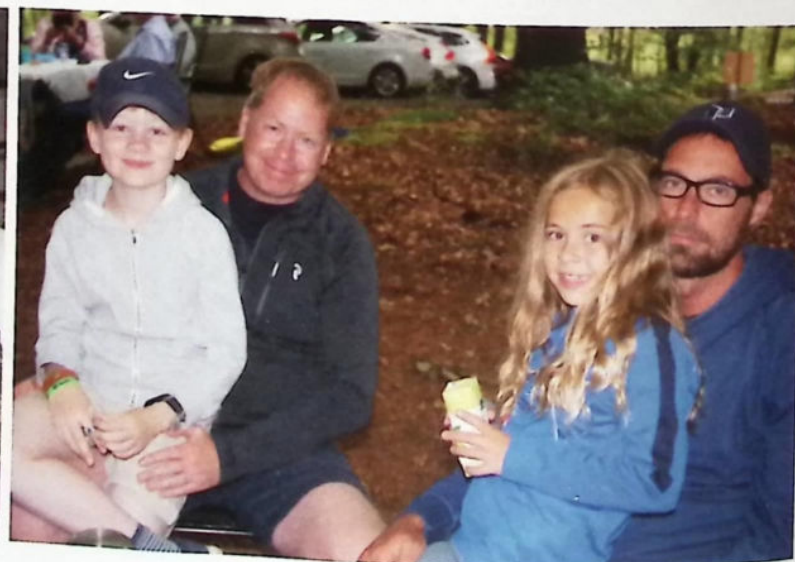
Scenarbetare: Inge Andersson, Oskar Andersson, Staffan Salomonsson, Marianne o Gösta Hansson, Ingrid o Bertil Andersson, Tommy Johansson, Birgitta Hansson, Monica Håkansson, Bertil Persson, Lars Olin och Ingrid Åkerblom.

Servering: Yvonne o John Mortier.

STORT TACK till alla medverkande och till publiken!

Nästa Hultival blir lördagen den 11 juli 2020. Välkomna då!

OSORTERADE HÅGKOMSTER

- Text av Marianne Olsson Friberg, Löddeköpinge -

Fortsättning på: Mina möten med kulturen

På mitt första arbete på Frenninge ålderdomshem, där Inga Britt från Göingefarm och jag delade rum, hade vi inte tillgång till radio eller dagstidning. Det fanns en radio, som stod i det bruna kala dagrummet, där några av de äldre herrarna lyssnade på nyheterna och vädret, samt ställde "lommeklockorna" efter tidssignalen. Dock skulle det vara släckt och tyst efter klockan sju på kvällen.

Radion förmedlade mycket vetande och upplysningar till den lyssnande. Frågesport. Musikprogram, Dagens dikt, (undrade alltid vem som lyssnade på den), väderleksutsikterna, som betydde mycket för lantbrukarna. Nyårsaftnarna i radion var uppskattade. Bl.a. ringdes året in från olika länders domkyrkor och särskilt Betlehems klocka plingade på ett speciellt koskälleliknande sätt. Vidare tillkännagavs vilka två köpingar som blivit städer, vilka som blivit municipalsamhällen eller köpingar. Anders de Wahl läste med stor darrande stämma "Nyårsklockorna". Min generation växte upp med "Barnens brevlåda" på torsdagarna och kaffepetter och Sigge Furst med Frukostklubben på lördagsmorgnarna.

Men inte hade jag en tanke på att köpa en radio när jag fick lön. Den var redan in-tecknad till klädköp, sparande till eventuell vidareutbildning mm. I annonsering efter hembiträden stod på den tiden bl.a. " eget rum med tillgång till radio".

Någon gång i slutet på 40-talet kom det en cyklande tidningsförsäljare, som ville samla prenumeranter till en tidning, "Byahornet". Cyklisten hette Nils Ludvig, kom från Hörtrakten och gav ut tidningen på eget förlag. Prenumerationen kostade 5 kr om året, så mor slog till och sedan kom den tidningen till hemmet i många år. Byahornet innehöll många intressanta artiklar från framförallt trakterna kring Ringsjön, men också från den skånska landsbygden, oftast på bygdemål. Tidningen ges fortfarande ut med fyra nummer per år och har många utmärkta artiklar från Skåne, med verkligt målande handlinger och personer, som förtjänar att

minnas. Nils Ludvig var folkskollärare, som brann för upprätthållande av bygdekultur och traditioner framförallt i Frosta härad. Hans dikt, "De fäste fjeden" är väl den som hörts oftast utanför Frostatrakten.

I "Skånskan" fanns alltid, fram till mitten av 40-talet, en skönlitterär roman typ "Gårdarna runt sjön" av Birgit Sparre, som liksom Alice Lyttkens var stora namn som romanförfattare. Båda var föraktade av "litteraturkännare". Varje dag fanns ett avsnitt ur någon roman på halva, näst sista sidan i Skånskan, ofta av den skånske författaren K.G. Ossiannilsson. Ossiannilsson var antinazist och skrev flammande protester mot bl.a. svenska nazister. Han har efterlämnat en mycket stor produktion av romaner, teaterpjäser, filmmanus etc.

Likaså betraktades författaren Sigge Stark (pseudonym för Signe Björnsson) som otänkbar att öppet inhandla. Givetvis fanns hennes alster inte på biblioteket i Frenninge. Den typen av böcker skulle Henning Erlandsson aldrig släppa in i sitt omhuldade bibliotek. Sigge Starks böcker såldes på postorder för ca 0.75 kr/stycket och kunde avbetalas om köparen köpte minst tolv böcker.

Så sent som 1959 gav radioteatern på söndagsförmiddagarna en pjäs av Sigge Stark som hette "Solbäcks gård", som jag lyssnade på, eftersom den tog upp vardagliga handlingar på ett lantbruk, (hög igenkänningsfaktor) om hur storbondeflickan kunde falla för torparyngligen Och alltid fick de fatt i pengar, och han visade sig vara överintelligent och duglig och kunde föra sig varsomhelst och haptera bestick utan att sticka kniven i munnen och paret blev snabbt aktade av alla. Men visst var det så, att det fästes stor vikt vid vilka, som slog ihop sina påsar, framförallt i lantbrukarkretsar.

Veckotidningar fanns det många av, men att köpa en var en prioriteringsfråga när 1 kg sill kostade 75 öre och en veckotidning 30-50 öre. Pengarna togs ju ofta från "äggalådeinkomsterna" och den skulle först och främst räcka till nödvändiga varuinköp eller så räckte inte tiden till att sitta ner och läsa.

Veckotidningar som fanns var Husmodern, Allers, Hemmets Veckotidning, Veckorevyn, Folket

i Bild, SE, Fickjournalen. m fl. Finare tidningar typ Femina, Idun eller Veckjournalen såldes inte i Frenninge utan de tillhandahölls i Vollsjö av Agda Fredrikssons pappersaffär. Dessa ansågs inte ha lika högt underhållningsvärde, de kostade mer, hade dyrare matrecept, noveller eller följetånger (heter det tänger i pluralis?) av Sigfrid Sivertz eller Olle Holmberg och modereportage som lämnade oss tämligen oberörda.

Jag minns vintern 1942. Den var oerhört snörik. Far hade permission och hade pulsat över åkrarna, eftersom vägarna var totalt oframkomliga och på den tiden fanns det en snöfogde, (gick på tur så att alla som bodde längs aktuell vägsträcka någon gång fick ta det ansvaret) som kommenderade ut folk att skotta, men det måste ha slutat snöa och blåsa innan skottningen kom igång och det kunde ta flera dagar innan stora vägen blev skottad. Egna tillfartsvägar skottade var och en själv och vi som bodde i "Anton Julius huset" (senare Pralastället, sydost om Hultet) hade en mycket lång väg att skotta. Tänk bara, ingen tillgång till telefon, buss, väg, läkare, matinköpsmöjligheter och ingen möjlighet att lämna mjölk eftersom mjölkaskjutsen inte heller kom fram. Men som sagt, far kom över åkrarna och i sin innehållsrika ryggsäck hade han bl.a. en Allers. Jag låg på golvet intill den varma sprakande kaminen. Fullständig tystnad rådde och ute gnistrade snön. Två älgar, dessa urtidsaktiga djur, passerade genom trädgården och jag hade en Allers att titta i.

Allers var en synnerligen omtyckt familjetidning och bidrog på många sätt att höja folks kunnande. I varje nr fanns små gula häften, som kunde röra sig om ett resereportage, medicinska artiklar, nya uppfinningar mm. Vidare fanns det givetvis reportage från kungahuset – vi hade fram till 50-60-talet en stor kungafamilj, det kan man se i almanackor från den tiden. Hagafamiljen rönt ett stort intresse av allmänheten, särskilda böcker utkom, som rörde sig om "Hagasessorna".

Där fanns de högt älskade klippdockorna, som man kunde rita kläder åt och klippa ut. Mycket kreativt utan att vi visste det. I veckotidningarna fanns en uppsjö av postorderannonser. Dragspel för 110 sv. kr. och då medföljde bruksanvisning för fingersättning och numrerade strofer till Arholmavalsen. Kurs i dragspelsmusik avhölls på nybyggda Ågården dit hugade elever fick bege sig med den

stora dragspelsväskan på pakethållaren, fastbunden med en gammal cykelslang. Efter sju kvällsträffar a tio kr gången var det sagt, att även icke musikaliska underbarn skulle kunna spela så pass, att det dög som underhållning på enklare fester.

En annan populär kurs på Hotell Svea var återkommande danskurser för de som inte hade någon, som kunde lära dem eller inte ville utsätta sig för att lära direkt på danstillställningar med risk att bli nobbad, eftersom inte stegen stämde och tåtrampanget och snubblandet medförde ilska blickar, samt "dansa inte med honom, han tror en på tärna". En som bjudit upp en omsvärmad flicka fick av henne frågan: "Du har väl gått på danskursen?" "O ja", svarade kavaljeren, varpå flickan genmälde; "Ta då en kurs till!" Om inte mitt minne sviker mig, så var dansläraren, med ytterst snygg danspartner, från Tomelilla och hette Eberhard.

Kursen tillgick så att manliga och kvinnliga elever satt på var sin rad stolar mitt emot varandra. Lärarparet visade stegen och sa, "bjud nu upp damerna", varpå de rödörade och snubbelfotade kavaljererna rusade iväg till de 10 mest åtråvärda damerna. Damerna valde kräset och de kavaljerer som blev över fick hålla tillgodo med oss mindre attraktiva och eftersom det fanns överskott på damer, så fick de dansa med varandra. Hambo, schottis, mazurka och andra äldre danser ingick inte i dansskolans repertoar utan då fanns folkdansklubben "Färsingillet" till för detta.

Klubben bildades på tillskyndan av lärare Nils Persson och fick många medlemmar av byarnas folk. Spelman var den kände riksspelmannen Bror Dahlgren från Bjärsjölagård samt den välkände Åke Gustafsson, Vollsjö/Vallarum; fiolspelare, dansare och elitgymnast. Eftersom folkdräkter var ett måste, för att kunna vara med på uppvisningsdanser, plockades många vackra dräkter fram ut klädkistorna. Jag hade ingen egen dräkt, men under en kurs på lanthushållsskolan Åkersberg sa jag till vävlärlarinnan att jag ville väva och sy min egen dräkt. Troligen ville jag visa mig på styva linan för att imponera med vad jag ville göra, för jag hade inget begrepp om vilket arbete det innebar. Jag fick alla sommarens kvällar sitta och slå i väven för att färdigställa dräkten, medan de andra flickorna turnerade runt på dansbanor och annat roligt.

Forts. nästa nr.

PÅ BESÖK I UGANDA

- Text o bild.: Anja Persson, Starrarp/Gullringen -

Våren 2018 fick jag möjlighet att, genom mitt jobb, resa till Mukono, en förort belägen strax öster om Kampala i Uganda. Vår delegation på åtta personer bestod av ungdomar, tjänstepersoner och politiker från kommunen. Resan var en del av ett gemensamt treårigt projekt mellan Mukono och Vimmerby som min kollega var projektledare i. Projektet var finansierat av ICLD och hade som huvudsyfte att utveckla studievägledningen i båda kommuner.

Det var midnatt när vi landade på Kampala och den höga luftfuktigheten slog emot oss när vi hoppade av planet. Det hade blivit ett missförstånd i kommunikationen så de som skulle hämta oss hade väntat i flera timmar. Väntetiden hade i sin tur lett till att deras parkeringstid gått ut och när vi kom till bilen satt det en anordning av trä och kedjor på ena hjulet.

Våra värdar stod och diskuterade på luganda när det plötsligt kom fram två militärklädda män med varsitt automatvapen hängandes vid sidan. Hjärtat satte sig i halsgropen men våra vänner från Mukono fortsatte diskussionen med dem utan vidare. Till sist tog de bort anordningen och vi kunde påbörja bilresan till hotellet. Militärer med automatvapen fick vi dessvärre vänja oss vid.

Vår vecka var fullspäckad med aktiviteter. Projektmöten varvat med turistattraktioner och studiebesök. Min roll var att vara en sidekick till projektledaren samt se efter så ungdomarna mätte bra.

Våra värdar tog oss med på studiebesök på flera skolor och ett barnhem. Vi fick alltid varma mottaganden och blev placerade på honnörsbord var vi än kom, men roligast var att få

prata med barnen och ungdomarna. Våra ungdomar hade tagit med sig säckvis med reflexer som de delade ut till alla barn som vi mötte. Det var mycket uppskattat samtidigt som de fick en lektion i att det var viktigt att synas i mörkret.

På arbetsmötena pratade vi om arbetet som gjordes i projektet men också om transparens och demokrati. Många ungdomar hade ett engagemang i projektet men också en dröm om att någon gång få åka utomlands till ett land som Sverige. Även skolfrågor diskuterades på mötena, ett stort problem var så klart att alla inte hade råd att gå i skolan men även om en hade råd så kanske vägen till skolan var alldeles för otrygg. Var du tjej och blivit gravid, fick du inte fortsätta gå i skolan för då förväntades du vara hemma och ta hand om barnet.

De mest påtagliga kulturskillnaderna var tiden, trafiken och mathantering. Tiden i form av att vi ofta fick vänta en timme efter bestämd tid. Stressnivån var med andra ord låg, vilket var rätt skönt. Trafiken var till synes kaosartad, att följa trafikreglerna var snarare en rekommendation än lag. Längs med vägen hängde ofta stora, råa köttstycken som bokstavligen marinerades i dammet från vägen. På min fråga om livsmedelstillsyn fick jag till svar att det fanns, men för en summa pengar fick vem som helst godkänt. Då blev jag varse om ett av de största problemen, nämligen korruptionen.

Efter en resa med många fantastiska möten och intryck fick vi till slut säga hejdå. Jag känner mig mer än lyckligt lottad av att få komma till Uganda och få ett så varmt och kärleksfullt bemötande. Ett bemötande som jag önskar alla människor får som kommer till ett annat land för första gången.

En härderupspostbild precis jämte Nilens källa.

Här planterar jag ett avokadoträd utanför Mukonos blivande ungdomshus.